

PROFESINIO INFORMAVIMO TAŠKŲ VEIKLA GIMNAZIJOSE: INFORMACIJOS PATEIKIMO ANALIZĖ IR PROBLEMAS

Dalia Augienė
Šiaulių universitetas, Lietuva

Indra Kriaučiūnaitė
Naujosios Akmenės Ramučių gimnazija, Lietuva

Santrauka

Efektyviai teikiamos profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugos yra svarbiausias mokymo ir užimtumo politikos elementas nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmeniu, taip pat sudedamoji aktyvios darbo rinkos politikos dalis. Profesinio informavimo taškų (PIT) tikslas – teikti kokybišką informaciją apie profesijų pasaulį, skatinti savęs pažinimą, padėti apsispręsti, kokią profesiją rinktis projektuojant savo karjerą, teikti pagalbą ir reikiamą informaciją tėvams bei pedagogams. Susidarius naujoms profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugų teikimo tendencijoms, šiuolaikiniam žmogui tampa vis aktualesnis virtualios informacijos gavimo poreikis. Todėl šiame tyrime analizuojamas PIT interneto svetainių informatyvumas ir pateikiamos informacijos ir vartotojo poreikių atitikimas.

Gauti rezultatai leido identifikuoti, kokia informacija yra teikiama gimnazijų interneto svetainėse apie PIT veiklą, kokios jos pateikimo virtualioje erdvėje problemos, ir sukurti rekomendacinio pobūdžio universalų PIT veiklos pateikimo modelį, pritaikytą teikti informaciją gimnazijų interneto svetainėse.

Pagrindiniai žodžiai: konsultavimas, profesinis informavimas, profesinio informavimo taškas (PIT), PIT veikla gimnazijose.

Įvadas

Profesijos pasirinkimas yra vienas iš svarbiausių pasirinkimų, kurį žmogus priima savo gyvenime. Darbas žmogui reiškia ne tik pajamų šaltinį, bet ir emocinį pasitenkinimą, kūrybinę asmenybės saviraišką, tobulėjimą. Sėkminga karjera teikia galimybę būti pripažintam visuomenėje, užimti tam tikrą socialinį statusą. Todėl racionalus, nuoseklus, atitinkantis gebėjimus ir interesus profesijos pasirinkimas reiškia ne tik profesinio elgesio plėtrą, bet ir pagrįstą požiūrį į kitus savo gyvenimo aspektus. Tyrimai, kuriuos atliko L. Jovaiša (1999; 2009), S. Kregždė (1988), D. Beresnevičienė (1990; 2003), K. Pukelis (2003), R. Laužackas (2005), V. Šernas (1998), V. Stanišauskienė (2004) ir daugelis kitų mūsų šalies mokslininkų, rodo, kad Lietuvoje sukurtas tvirtas teorinis ir praktinis pamatas toliau plėtoti profesinį informavimą ir konsultavimą.

K. Pukelio ir D. Garnienės (2003) atlikto tyrimo rezultatai atskleidė mokinių ugdymo karjerai sistemos silpnąsias vietas: profesinis informavimas ir konsultavimas pradedamas pavėluotai (10–12 klasėse), mokyklose vyksta mažai profesinio informavimo ir konsultavimo renginių, kitų veiklos formų, pabrėžiamas šios srities profesionalių specialistų poreikis. V. Indrašienės, V. Rimkevičienės, M. Gaigalienės ir kt. (2006) atlikto tyrimo „Mokinių profesinis informavimas, konsultavimas ir orientavimas mokyklose“ išvada, jog mokyklose vykdomas profesinis informavimas, konsultavimas ir orientavimas yra nepakankamas. Teigiama, jog mažai dėmesio skiriama įvairioms profesinio orientavimo paslaugų formoms bei raiškai. Profesinių konsultacijų efektyvumui daugiausia trūksta specialistų pagalbos ir kvalifikuoto jų pačių pasirengimo.

Svarbu, kad mokiniai, baigę mokyklą, sąmoningai pasirinktų tolesnę profesinės veiklos kelią ir galėtų tinkamiausiai pritaikyti savo sugebėjimus, poreikius ir interesus. Lietuvoje sudarytos teisinės normatyvinės prielaidos nuosekliai plėtoti profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugas, orientuojamasi į šių paslaugų efektyvumo ir prieinamumo didinimą. Tobulinant ir plečiant šių paslaugų infrastruktūros ir specialistų, tarp jų ir profesijos patarėjų, tinklą visais lygmenimis, nacionaliniuose normatyviniuose dokumentuose yra įteisinta profesijos patarėjo, kaip profesinio orientavimo paslaugų teikėjo, institucija. Profesijos patarėjo veiklos turinys nacionaliniame kontekste siejamas su profesinio informavimo, profesinio veiklinimo, darbo ieškos paslaugų teikimu.

Kad jaunas žmogus būtų pasiruošęs planuoti profesinę karjerą, gyventi šiuolaikinės konkurencingos darbo rinkos sąlygomis, susirasti, išlaikyti ar pakeisti darbą, jam reikia pažinti save, savo interesus, gebėjimus ir susieti tai su profesijos pasirinkimu (Augienė, 2009). Efektyviai teikiamos profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugos yra svarbiausias mokymo ir užimtumo politikos elementas nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmeniu, taip pat yra sudedamoji aktyvios darbo rinkos politikos dalis. Mokymosi visą gyvenimą memorandumė (2000), Europos užimtumo strategijoje (2011) pabrėžiama, kad profesinis informavimas ir orientavimas Europos Sąjungos kontekste atlieka vieną iš svarbiausių vaidmenų, skatinančių mokymąsi visą gyvenimą, užimtumą, darbo jėgos prisitaikymą prie nuolat kintančių rinkos sąlygų, verslumą ir lygias galimybes. Karjeros planavimas kaip visą gyvenimą trunkantis procesas tampa ypač aktualus, nes darbo rinkos poreikių kaita darosi vis spartesnė. Žmonėms tenka vis dažniau keisti veiklos pobūdį, stengtis ne tik išlikti, bet ir įveikti konkurenciją ir patirti sėkmę darbo rinkoje. R. Laužackas (2005) teigia, kad karjeros planavimas – tai nuoseklus asmens pažintinės ir profesinės veiklos sprendimų išdėstymas pagal laiką siekiant profesinio tobulėjimo tikslų ir numatant būtinus išteklius ir aplinkybes. Karjera pradama planuoti, kai jaunas žmogus apsisprendžia dėl profesijos ar studijų srities. Pirmą rimtą profesinį sprendimą mokiniai priima 10 klasėje, kai sudaromas individualus ugdymosi planas ir reikia rinktis mokymosi dalykus ir jų kursus. Būtent tada mokinys turi apsispręsti, kokį profesinį kelią rinktis. Ne visi moksleiviai yra pajėgūs patys apsispręsti ir pasirinkti, todėl svarbus vaidmuo tenka karjeros konsultantui, kuris galėtų patarti, suteikti informaciją ar tiesiog padrašinti, paskatinti. Šitame pasirinkimo ir apsisprendimo etape turėtų būti konsultuojami ne tik mokiniai, bet ir jų tėvai, mokytojai, klasių vadovai.

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministrams patvirtinus Profesinio orientavimo strategiją (2004) ir jos įgyvendinimo prioritetą – plėtoti profesinio orientavimo infrastruktūrą – buvo siekiama užtikrinti, kad profesinio orientavimo paslaugos būtų prieinamos ir atitiktų vartotojų poreikius. Tam buvo numatyti profesinio informavimo paslaugų teikėjai – profesinio informavimo taškai.

Profesijos pasirinkimas – vienas esmingiausių ir atsakingiausių jauno žmogaus žingsnių, todėl neatsitiktinai daugiausiai PIT yra įkurta bendrojo lavinimo įstaigose. Profesinio informavimo taškų bendruosiuose nuostatuose (2008) iškeltas pagrindinis PIT veiklos tikslas – teikti kokybiškas profesinio informavimo paslaugas asmenims pagal individualius ar visuomeninius poreikius, neišskiriant asmens amžiaus, lyties, tautybės, gyvenamosios vietos ir socialinės padėties. Tinkamas profesinio informavimo ir konsultavimo organizavimas lemia sėkmingą šios veiklos tikslo įgyvendinimą. Susidarius naujoms profesinio informavimo, konsultavimo bei orientavimo paslaugų teikimo tendencijoms, šiuolaikiniam žmogui tampa vis aktualesnė virtuali informacija. Tyrimu siekta išsiaiškinti, kaip PIT veikla, jos turinys, tikslai ir kita svarbi klientui informacija pateikiama gimnazijų internetinėse svetainėse.

Tyrimo objektas – profesinio informavimo taškų veiklos pateikimas gimnazijų interneto svetainėse.

Tyrimo tikslas – išsiaiškinti, kokia informacija apie PIT veiklą skelbiama viešai t. y. internetinėse gimnazijų svetainėse, šios informacijos sklaidos pobūdį ir sukurti rekomendacinio pobūdžio universalų PIT veiklos pateikimo modelį, pritaikytą teikti informaciją gimnazijų interneto svetainėse.

Tyrimo metodologija

Bendra tyrimo charakteristika

Tyrimo metu remtasi objektyvizmu, kuris reikalauja iš visuomeninių mokslų ir tyrėjų neutralumo, indiferentiškumo, faktų registravimo be jų socialinio, politinio vertinimo. Objektyvizmas – tokia sąmonės struktūra, kuriai esant nuomonė susidaroma, remiantis objektyviais dėsningumais, visuotinai priimtomis koncepcijomis, nepriklausančiomis nuo individo nuomonės. Autorės laikosi pozicijos, kad objektyvizmu pagrįstas tyrimas priima socialinę informaciją kaip objektyvią informaciją apie realiai egzistuojančius reiškinius ar procesus. Analizuojant gimnazijų interneto svetainėse informaciją apie PIT veiklą, dominuoja kokybinis požiūris t. y. interpretacinė paradigma, kuri harmoningai dera su normatyvine paradigma.

Tyrimo imtis ir eiga

Duomenys tyrimui buvo renkami 2011 m. rugsėjo – gruodžio mėnesiais. Iš viso internetinėse svetainėse peržiūrėta informacija apie 696 profesinio informavimo taškus pagal įstaigų tipus. Nagrinėjant įvairių įstaigų profesinio informavimo taškų pateikiamą informaciją, pastebėta, kad daugiausiai informacijos pateikia akredituoti PIT. Todėl buvo peržiūrėtos 307 akredituotos PIT darbo vietos pagal įstaigų tipus. Nustatyta, kad daugiausiai PIT akredituota gimnazijose. Gimnazijose akredituota 114 PIT. Atsižvelgiant į šią situaciją, tyrimui pasirinkta 114 gimnazijų akredituotų PIT. Peržiūrėta 114 gimnazijų interneto svetainių. Akredituotų gimnazijų profesinio informavimo taškų teritorinė atranka pavaizduota 1 pav.

1 pav. Akredituotų gimnazijų profesinio informavimo taškų teritorinė atranka

Informacija apie PIT pateikimą interneto svetainėse rinkta remiantis Profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugų teikimo aprašu (2005), Profesinio orientavimo strategija (2004), Profesinio informavimo taškų bendraisiais nuostatais (2008), kaip pagrindiniais kriterijais ir rodikliais, ar PIT teikia reikiamą informaciją interneto svetainėje. Remiantis šiais dokumentais analizuotas PIT veiklos organizavimas, veiklai keliami tikslai, uždaviniai ir funkcijos ir t. t. 24 gimnazijos turėjo savo internetines svetaines, tačiau neteikė informacijos,

susijusios su PIT. 14 gimnazijų svetainių buvo laikinai nepasiekiamos / neveikė, tinklalapio rasti neįmanoma / neveikė, puslapis ruošiamas / neveikė, puslapis nebeegzistavo arba buvo blokuojamas, išvis nebuvo gimnazijos interneto svetainės ir t. t. Taigi, atsižvelgiant į šią situaciją, buvo atrinkta informacija apie akredituotų PIT veiklą iš 76 gimnazijų interneto svetainių.

Statistinė duomenų analizė

Tyrimo duomenims analizuoti taikomi aprašomosios statistikos matai (absolūtieji ir procentiniai dažniai). Analizuojant tyrimo duomenis buvo skaičiuoti kategorijų *PIT nuoroda interneto meniu juostoje*, *PIT lokalizacijos vieta*, *PIT darbo laikas*, *PIT veikloje dalyvaujantys asmenys*, *PIT veikloje dalyvaujančių asmenų pareigos gimnazijoje*, *PIT veiklos tikslai ir uždaviniai*, *PIT bendradarbiavimas*, *PIT konsultacijos*, *PIT veiklos formos mokiniams*, *PIT veiklos formos mokinių tėvams*, *PIT metodinė pagalba klasių vadovams*, *PIT metodinė pagalba dalyko mokytojams*, *PIT informacijos sklaida* pasikartojimo dažniai.

Tyrimo rezultatai

Pirmiausia, analizuojant informaciją apie PIT veiklą, buvo svarbu išskirti, kaip vartotojui teikiama informacija gimnazijų internetinėse svetainėse. (žr. 1 lentelę).

Lentelėje matyti, kad 55,4% gimnazijų duomenis apie PIT teikia naudodamas atskirą nuorodą *PIT* pagrindinėje svetainės meniu juostoje. Galima daryti prielaidą, kad toks pateikimo būdas optimalus ir greičiausias surasti informaciją apie PIT veiklą, nevarginant vartotojo papildomomis paieškomis ir neaiškiais nuorodomis. 10,5% gimnazijų informaciją apie PIT galima rasti naudojant nuorodą *Paslaugos* pagrindinėje gimnazijos svetainės meniu juostoje. Toks pateikimo būdas gali būti įvertintas kaip teigiamas, nes vartotojas susipažins, kokios dar paslaugos teikiamos, be profesinio informavimo gimnazijoje, tačiau neigiama šio pateikimo būdo dalis, kad vartotojas ieško konkrečios informacijos apie PIT, kita informacija jo nedomina ir gali netgi klaidinti. 7,9% gimnazijų informaciją apie PIT teikia naudodamas nuorodą *Veikla* pagrindinėje gimnazijos svetainės meniu juostoje. Tokį pateikimo būdą galima vertinti neigiamai, nes jis vargina

1 lentelė

Informacinės nuorodos apie PIT veiklą pateikimo vieta gimnazijų internetinėse svetainėse (N/%)

Nuorodos vieta	PIT (N/%)
Atskira nuoroda meniu juostoje – PIT	42/55,4
Menu juostoje nuorodoje „Paslaugos“	8/10,5
Menu juostoje nuorodoje „Veikla“	6/7,9
Menu juostoje nuorodoje „Apie gimnaziją“ / „Gimnazija“, „Mokykla“	3/3,9
Menu juostoje nuorodoje „Pagalba mokiniui“ / „Mokiniams“	3/3,9
Menu juostoje nuorodoje „Gimnazistai“ / „Mokiniams“	3/3,9
Menu juostoje nuorodoje „Informacija“	3/3,9
Menu juostoje nuorodoje „Bendruomenė“	2/2,6
Menu juostoje nuorodoje „Informacinis centras“	1/1,3
Menu juostoje nuorodose „Gimnazija“, „Pagalbos poskyrio veikla“	1/1,3
Kaip atskiras dokumentas (Word, PDF formatu, skaidruolės, lankstinukas)	4/5,4

vartotoją, kuris tikslingai ieško informacijos apie PIT. Po 3 gimnazijas duomenis teikia naudodamosi įvairiausiomis nuorodomis, t. y. traktuodamos informaciją apie PIT kaip bendro pobūdžio žinias *apie gimnaziją, pagalbą mokiniui / mokiniams, informaciją gimnazistui* ar tiesiog *informaciją*. 2 gimnazijos teikia informaciją apie PIT gimnazijos interneto svetainėje naudodamos meniu juostos labai plačią nuorodą *Bendruomenė*. Tai kelia papildomų problemų vartotojui, kurį domina tik informacija apie PIT.

Iš tyrimo rezultatų matyti, kad gimnazijose nėra bendros sistemos, koku būdu svetainėse teikti informaciją apie PIT. Gimnazijoms suteikiama teisė rinktis, tačiau, remiantis tyrimo rezultatais, informacijos apie PIT veiklą pateikimo būdus galima vertinti nevienareikšmiškai. Tinkamiausia informacijos pateikimo forma laikytume atskirą nuorodą apie PIT veiklą. Tuo labiau, kad PIT teikiamos paslaugos yra labai svarbi gimnazijos veiklos dalis.

2 lentelė

Informacija apie PIT lokalizacijos vietą gimnazijų internetinėse svetainėse (N/%)

Lokalizacija	PIT (N/%)
Atskiroje patalpoje (kabinete)	13/17,1
Bibliotekos patalpoje	10/13,2
Skaityklos patalpoje	12/15,8
Socialinio pedagogo kabinete	4/5,3
Kita (informacijos centre, psichologo kabinete, socialinės pedagoginės ir psichologinės pagalbos centre)	5/6,5
Patalpa nenurodoma	32 /42,1

Vartotojui, ieškančiam informacijos profesijos pasirinkimo klausimais, svarbu žinoti PIT lokalizacijos vietą. Nustatėme, kad PIT lokalizacijos vieta gimnazijose labai įvairi (žr. 2 lentelę).

Kaip matyti iš tyrimo rezultatų, pateiktų 2 lentelėje, tik 17,1% gimnazijų PIT yra įsikūrę atskirose patalpose, t. y. kabinate. 13,2% gimnazijų PIT veikia bibliotekos patalpose. 15,8% PIT savo veiklą vykdo gimnazijos skaityklos patalpose. 5,3% PIT yra įsikūrę gimnazijos socialinio pedagogo kabinete. 6,5% gimnazijų nurodo, kad jų PIT veikia informacijos centre, psichologo kabinete, socialinės pedagoginės ir psichologinės pagalbos centre. Net 42,1% gimnazijų nenurodo, kur yra įsikūrę jų PIT.

zijų nenurodo, kur yra įsikūrę jų PIT.

Vartotojui patogiausia, kai PIT įsikūręs atskiroje patalpoje, nes tada interesantas netrukdomas ir neblaškomas gali susikonsultuoti į jį dominančios informacijos ar konsultacijos gavimą. Profesinio apsisprendimo procesas, savo asmenybės, gebėjimų bei poreikių pažinimas yra labai asmenišką procesas, reikalaujantis konfidencialumo. Todėl PIT įkūrimas gimnazijos bibliotekos, skaityklos ar informacinio centro patalpose nėra tikslingas ir patogus vartotojui, nes konsultavimo procesas gali būti blaškomas pašalinių asmenų.

Kitas svarbus dalykas vartotojui – koku laiku jis gali gauti informaciją ar konsultaciją profesijos pasirinkimo klausimais. Todėl buvo aktualu išsiaiškinti, ar gimnazijų internetinėse svetainėse PIT nurodo savo darbo laiką (žr. 3 lentelę).

3 lentelė

Informacija gimnazijų internetinėse svetainėse apie PIT darbo laiką (N/%)

Darbo laikas	PIT (N/%)
Nurodytas :	51/67,1
dirba kasdien	19/25
dirba tik pamokų metu (8.00–14.00 val.)	4/5,3
dirba tik po pamokų (nuo 14.00 val.)	7/9,2
dirba ir pamokų metu ir po pamokų (8.00–17.00 val.)	15/19,7
dirba įvairiai (vienomis savaitės dienomis – pamokų metu, kitomis – po pamokų ir pan.)	6/7,9
Nenurodytas	25/32,9

Lentelėje matyti, kad iš tirtų 76 akredituotų gimnazijų PIT darbo laiką nurodo tik 67,1%. Iš jų 25% gimnazijų PIT dirba kasdien. 5,3% gimnazijų PIT dirba pamokų metu, t. y. nuo 8.00 val. iki 14.00 val. Todėl kyla klausimas, ar mokiniai gali pasinaudoti PIT teikiamomis paslaugomis. Tikėtina, kad tokie PIT tik formaliai nurodo darbo valandas, o jų realus funkcionavimas kelia abejonių. 9,2% gimnazijų PIT dirba tik po pamokų, t. y. nuo 14.00 val., tad mokiniai gali pasinaudoti jų teikiamomis paslaugomis. Optimaliausias ir patogiausias darbo laikas būtų, jei PIT dirbtų visą darbo dieną. Taip dirba 19,7% gimnazijų PIT. Akivaizdu, kad vartotojai gali gauti informaciją ar konsultuotis jiems patogiausiu laiku. 7,9% gimnazijų PIT dirba įvairiai: vienomis savaitės dienomis pamokų metu, o kitomis – po pamokų. Toks darbo laikas gali būti vertinamas kaip nesistemiškas ir nepalankus vartotojui, nes mokiniui sunku įsidėmėti, kada gali pasinaudoti profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugomis. Net 32,9% gimnazijų interneto svetainėje nepateikia PIT darbo laiko.

Norint teikti vartotojui kokybiškas profesinio informavimo paslaugas reikalinga kompetentinga specialistų komanda. Svarbu buvo išsiaiškinti gimnazijų PIT veikloje dalyvaujančių asmenų skaičių (žr. 4 lentelę).

Lentelėje matyti, kad 15,8% gimnazijų nurodo, kad už PIT veiklą yra atsakingas tik vienas asmuo. 55,3% gimnazijų pateikia informaciją, kad už PIT veiklą yra atsakingos komandos nuo 2 iki 11 asmenų. 28,9% gimnazijų nenurodo PIT dirbančių asmenų skaičiaus.

Už PIT veiklą atsakingą komandą dažniausiai sudaro profesinio informavimo konsultantai, profesijos patarėjai, profesijos konsultantai, socialiniai pedagogai, psichologai, bibliotekų, skaityklų darbuotojai, klasių vadovai, dalykų mokytojai ir profesinio informavimo veiklą kuruojantys direktoriaus pavaduotojai ugdymui. Dešimties ir daugiau asmenų komanda nėra tikslinga ir kelia abejonių, ar tikrai reikia tiek specialistų ir ar jie visi atlieka paskirtas jiems funkcijas. Tikėtina, kad jų veikla yra formali arba jie tik „įrašyti“. Tačiau ir vienas asmuo negali teikti kokybiškų ir nuolatinių profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugų, nes tam, tikėtina, neužteks laiko ir kompetencijų žinant, kad šiuo metu nėra etatinės pareigybės. Todėl optimaliausia 4–5 specialistų komanda, kuri užtikrintų efektyvų konsultavimą ir informavimą.

Profesinio informavimo ir konsultavimo sėkmė priklauso nuo PIT dirbančių asmenų kvalifikacijos ir kompetencijų, kurias iš dalies atspindi užimamos pareigos. PIT dirbančių asmenų pareigos gimnazijoje parodytos 5 lentelėje.

4 lentelė

Informacija gimnazijų internetinėse svetainėse apie PIT veikloje dalyvaujančių asmenų skaičių (N/%)

Asmenų skaičius	PIT(N/%)
1 asmuo	12/15,8
Komanda:	42/55,3
2 asmenys	11/14,5
3 asmenys	13/17,1
4 asmenys	5/6,6
5 asmenys	4/5,3
6 asmenys	4/5,3
7 asmenys	3/3,9
9 asmenys	1/1,3
11 asmenų	1/1,3
Nenurodoma	22 /28,9

Informacija gimnazijų internetinėse svetainėse apie PIT veikloje dalyvaujančių asmenų užimamas pareigas gimnazijoje (N/%)

Pareigos	PIT (N/%)
Direktoriaus pavaduotojas ugdymui	23/30,3
Bibliotekos, skaityklos vadovai ir darbuotojai	25/32,9
Socialinis pedagogas, darbuotojas	31/40,8
Psichologas	22/28,9
Profesijos konsultantai	6/7,9
Profesijos patarėjai	6/7,9
Profesijos mokytojas	1/1,3
Mokyklos administratorė, karjeros planavimo mokytoja metodininkė	1/1,3
Metodinės grupės pirmininkas	1/1,3
Klasių vadovų metodinės grupės pirmininkas	1/1,3
Klasių vadovai	4/5,2
Dalykų mokytojai:	
Lietuvių kalbos	2/2,6
Anglų kalbos	4/5,2
Vokiečių kalbos	1/1,3
Rusų kalbos	2/2,6
Istorijos	3/3,9
Ekonomikos	4/5,2
Matematikos	3/3,9
Informacinių technologijų	1/1,3
Braižybos	1/1,3
Technologijų	2/2,6
Dailės / technologijų	1/1,3
Muzikos	1/1,3
Šokio	1/1,3
Tikybos	1/1,3
Etikos / psichologijos	1/1,3
Žmogaus saugos	1/1,3
Pradinių klasių mokytoja	2/2,6
Mokytojai (dalykas nenurodytas)	3/3,9
Nurodyta tik pavardė, pareigybė neįvardijama	8/11,5
Nenurodoma	16/21,1

Iš tyrimo rezultatų matyti, kad PIT veikloje dalyvauja labai skirtingų pareigybių asmenys. 30,3% gimnazijų PIT internetinių svetainių nurodoma, kad jų veikloje dalyvauja direktoriaus pavaduotojas ugdymui, 32,9% gimnazijų PIT – bibliotekos, skaityklos vadovai ir darbuotojai, 40,8% gimnazijų PIT – socialinis pedagogas, darbuotojas, 28,9% gimnazijų PIT – psichologai, 5,3% gimnazijų PIT veiklą vykdo klasių vadovai. Nemažai gimnazijų PIT nurodo atsakingus už jų veiklą dalykų mokytojus: lietuvių kalbos, anglų kalbos, rusų kalbos, istorijos, ekonomikos, matematikos, technologijų, pradinių klasių mokytojus, vokiečių kalbos, informacinių technologijų, braižybos, dailės / technologijų, muzikos, šokio, tikybos, etikos / psichologijos ir žmogaus saugos mokytoją.

Labai svarbu, kad dalykų mokytojai teiktų efektyvią pagalbą mokiniams renkantis profesiją, padėtų mokiniams pažinti savo gebėjimus, poreikius, profesines vertybes. Dalykų

mokytojai ir klasių vadovai, tikėtina, gerai pažįsta mokinius, tačiau jiems gali neužtekti kompetencijų konsultuoti karjeros pasirinkimo klausimais.

Efektyviausią ir nuolatinę PIT veiklą gali užtikrinti tik kvalifikuotas, turintis atitinkamą tai veiklai išsilavinimą etatinis profesijos patarėjas ar konsultantas. Tačiau gimnazijų PIT jie sudaro mažą dalį: profesijos patarėjas ar konsultantas – po 7,9%. Atsakingi už PIT veiklą asmenys yra skirtingai įvardinami, nėra bendro susitarimo, kaip juos vadinti. Optimalu būtų, kad PIT veikloje dalyvaujantys asmenys būtų įvardijami kaip profesijos patarėjai arba konsultantai ir šios jų pareigos būtų įtrauktos į darbuotojų pareigybines funkcijas.

Tyrimu buvo nustatyta, kokius tikslus ir uždavinius gimnazijų internetinėse svetainėse pateikia PIT. Keliami tikslai ir uždaviniai leido nustatyti PIT veiklos kryptis (žr. 6 lentelę).

6 lentelė

Informacija gimnazijų internetinėse svetainėse apie PIT veiklos tikslus ir uždavinius (N/%)

Tikslai ir uždaviniai	PIT (N/%)
Nukreipti į mokinio profesinį informavimą ir konsultavimą	52/68,4
Nukreipti į pagalbą gimnazijos bendruomenei (pedagogams, klasių vadovams, administracijai, tėvams) padedant mokiniui pasirinkti profesiją	30/39,5
Nukreipti į informacijos kaupimą ir sklaidą	30/39,5
Nukreipti į bendradarbiavimą ir socialinių partnerių paiešką	26/34,2
Nukreipti į profesinio informavimo ir konsultavimo kokybės gerinimą	4/5,3
Nenurodoma	21/27,3

Daugiausia gimnazijų PIT (68,4%) nurodo tikslus ir uždavinius, nukreiptus į mokinį siekiant suteikti informaciją ir patarti rengiant individualų ugdymo(si) planą, jį derinant su tolesnio mokymosi galimybėmis, padėti mokiniui įgyti profesinės karjeros planavimo gebėjimų. Tikslų, orientuotų į mokinį, gausa parodo, kad gimnazijos vykdo jų institucijos paskirtį atitinkančią veiklą ir mokinių profesinis informavimas yra vienas iš prioritetinių PIT tikslų.

Dominuoja (68,4%) šie į mokinį orientuoti tikslai ir uždaviniai:

- ✓ padėti mokiniams tinkamai pasirengti būsima profesinei karjerai;
- ✓ skatinti nuolatinį žinių siekimą, profesinės karjeros planavimą;
- ✓ ugdyti jauną asmenį, gebantį orientuotis informacinėje visuomenėje, pasirengusį mokytis visą gyvenimą, įsitvirtinti darbo, profesinės veiklos pasaulyje;
- ✓ ugdyti mokinių sugebėjimą derinti saviraiškos ir individualius asmens tobulėjimo poreikius su darbo rinkos reikalavimais; socialinį aktyvumą ir atsakomybę už savo profesinę veiklą, siekiant išvengti nedarbo;
- ✓ planuoti ir valdyti savo karjeros plėtotę, įgyvendinant mokymosi visą gyvenimą principą;
- ✓ užtikrinti teikiamų paslaugų kokybę ir prieinamumą kiekvienam bendrojo lavinimo mokyklų mokiniui;
- ✓ skatinti mokinių motyvaciją domėtis Lietuvos rinkai reikalingomis profesijomis;
- ✓ mokytis savianalizės – naudojantis profesijos patarėjų patarimais ir turimomis žiniomis gilintis ir analizuoti savo polinkius, interesus, gabumus;
- ✓ ugdyti mokinių savarankiškumą, gebėjimą įvertinti galimybes ir priimti teisingą sprendimą dėl tolesnės karjeros;
- ✓ skatinti mokinius kuo objektyviau įvertinti save, savo gebėjimus, interesus ir galimybes; teikti pagalbą mokiniams renkantis ar keičiant mokymosi kryptį;

- ✓ organizuoti mokinių susitikimus su aukštųjų mokyklų, profesinio rengimo centru, įvairių profesijų atstovais, studentais; išvykas, renginius, grupinius užsiėmimus, seminarus karjeros klausimais;
- ✓ organizuoti mokinių profesinės informacijos poreikių tyrimus;
- ✓ teikti informaciją apie profesinės karjeros galimybes, profesijas, darbo rinką ir jos prognozes;
- ✓ informuoti mokinius apie įvairių profesijų pasirinkimo ir įsigijimo galimybes, sudaryti galimybę naudotis internetu profesinio informavimo klausimais;
- ✓ gerinti jaunų žmonių įsidarbinimo gebėjimus, skatinti verslumą ir nuolatinį žinių siekimą; atlikti testavimus, padedant jaunam žmogui suvokti savo galimybes renkantis profesiją;
- ✓ motyvuoti moksleivius kryptingai domėtis profesijomis;
- ✓ informuoti ir patarti dėl individualaus ugdymo plano sudarymo, specialybių, kvalifikacijų ir profesijų sąsajų.

39,5% gimnazijų PIT (žr. 6 lentelę) nurodo tikslus ir uždavinius, nukreiptus į gimnazijos bendruomenę (pedagogus, klasių vadovus, administraciją, tėvus). Išskiriami tokie tikslai: teikti mokytojams, klasių vadovams, mokinių tėvams naujausią informaciją ir ugdyti tėvų, pedagogų socialinį aktyvumą, atsakomybę už mokinių profesinės karjeros planavimą, teikti pagalbą socialiai pažeidžiamų ir nemotyvuotų mokinių tėvams informuojant apie šiandieninę darbo rinką ir karjeros galimybes.

Uždaviniai, nukreipti į gimnazijos profesinio informavimo ir konsultavimo veiklos plėtojimą bendruomenei, yra šie:

- ✓ informuoti gimnazijos bendruomenę apie švietimo sistemos teikiamas mokymosi ir studijų galimybes, priėmimo sąlygas, profesinėse ir aukštosiose mokyklose įgyjamas kvalifikacijas;
- ✓ teikti klasių vadovams ir kitiems pedagogams informaciją apie profesijas, darbo rinką ir jos prognozes, profesinės karjeros galimybes;
- ✓ užtikrinti gimnazijos bendruomenei egzistuojančių profesinio informavimo duomenų bazių prieinamumą; supažindinti su AIKOS sistema;
- ✓ konsultuoti mokinių tėvus profesijos pasirinkimo klausimais, padėti rasti informaciją apie norimą profesiją, padėti nustatyti gebėjimus testais;

39,5% gimnazijų PIT (žr. 6 lentelę) kelia tikslą kaupti informaciją ir ją skleisti. Siekiama teikti informaciją apie šalies švietimo sistemą, profesijų įvairovę ir keliamus reikalavimus norintiems ją įgyti, mokymosi ir įsidarbinimo galimybes ir darbo rinkos situaciją. Dominuoja šie svarbiausi uždaviniai:

- ✓ rinkti ir tvarkyti profesinio informavimo tikslinių grupių poreikius atitinkančią informaciją; padaryti ją prieinamą, sudarant sąlygas priimti racionalius profesijos rinkimosi ir karjeros planavimo sprendimus, derinti individualius poreikius su darbo rinkos reikalavimais;
- ✓ skelbti aktualią informaciją profesinio orientavimo klausimais gimnazijos stende, pagal poreikį mokytojų kambaryje, tvarkyti profesiniam orientavimui skirtą kampelį mokyklos bibliotekoje;
- ✓ teikti mokyklos bendruomenės nariams informaciją apie darbo rinkos poreikius ir profesijų paklausą; nuolat atnaujinti mokyklos internetinėje svetainėje skiltį „PIT“.

Nukreiptus į bendradarbiavimą ir socialinių partnerių paiešką uždavinius kelia 34,2% gimnazijų PIT (žr. 6 lentelę). Dažniausiai nurodomi šie uždaviniai: bendradarbiauti su vidiniais partneriais, t. y. klasių vadovais, dalykų mokytojais, ir su išoriniais partneriais, t. y. su

kitais ugdymo institucijų PIT, savivaldybės švietimo įstaigomis, darbo birža, profesinėmis ir aukštosiomis mokyklomis ir kitomis ugdymo arba darbo institucijomis.

Išanalizavus gimnazijų PIT keliamus tikslus ir uždavinius pastebėta, kad tik kai kurių gimnazijų PIT individualizuoja juos siekdami pritaikyti mokyklos ir vietos bendruomenės ypatumams ir poreikiams. Dažniausiai pateikiami tikslai ir uždaviniai bendro pobūdžio.

Vos 5,3% gimnazijų PIT nurodo kokybės gerinimo uždavinius numatant darbuotojų, dirbančių ugdymo karjerai srityje, kvalifikacijos tobulinimo kursus, seminarus, taip pat informacijos apie profesinį rengimą ir profesijų ypatumus kaupimo organizavimą siekiant teikti kokybiškas profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugas. Ši informacija gali būti aktuali pedagogams, norintiems tobulėti profesinio informavimo ir orientavimo srityje ir siekiantiems padėti mokiniams pasirinkti tinkamą karjeros kelią. Galima daryti prielaidą, kad darbuotojų profesinis tobulėjimas nėra vienas iš prioritetinių tikslų vykdant gimnazijų PIT veiklą.

27,3% gimnazijų PIT savo internetinėse svetainėse nenurodo nei tikslų, nei uždavinių.

Nemažai PIT (34,2%) nurodo uždavinius, nukreiptus į bendradarbiavimą ir socialinių partnerių paiešką. Bendradarbiavimas sudaro PIT galimybę keistis patirtimi, gauti aktualią informaciją, plėsti savo veiklą ir gerinti jos kokybę. Buvo aktualu išsiaiškinti, su kokiais vidiniais ir išoriniais partneriais PIT bendradarbiauja (žr. 7 lentelę).

7 lentelė

Informacija gimnazijos internetinėje svetainėje apie PIT bendradarbiavimą (N/%)

PIT bendradarbiavimas	PIT (N/%)
Vidinis bendradarbiavimas:	
Su gimnazijos socialiniu pedagogu	31/40,8
Su gimnazijos bibliotekos, skaityklos darbuotojais	26/34,2
Su gimnazijos psichologu	25/32,9
Su gimnazijos administracija	25/32,9
Su dalykų mokytojais	22/28,9
Su klasių vadovais	17/22,4
Išorinis bendradarbiavimas:	
Su universitetais	13/17,1
Su kolegijomis	11/14,5
Su profesinėmis mokyklomis	9/11,8
Su profesinio informavimo ir konsultavimo institucijomis	12/15,8
Su darbo birža / darbo biržos jaunimo darbo centru	10/13,2
Su kitais PIT	9/11,8
Savivaldybės švietimo įstaigomis (gimnazijomis, vidurinėmis mokyklomis)	8/10,5
Darbo rinkos profesiniu mokymo centru	3/3,9
Verslo ir įdarbinimo įstaigomis	3/3,9
Kita (tarptautinės organizacijos „Hakes“ moksleivių verslo klubui; KTU karjeros centru; Šakių rajono policijos komisariatui; Vilniaus miesto amatų centru, VŠĮ „Kitas variantas“).	3/3,9
Nenurodoma	17/22,4

Remiantis tyrimo rezultatais, galima teigti, kad daugiausia gimnazijų PIT plėtoja vidinį bendradarbiavimą. Kokybiška ugdymo karjerai veikla gimnazijoje vykdoma dalyvaujant klasių vadovams, įvairių dalykų mokytojams, socialiniam pedagogui, psichologui, bibliotekos, skaityklos darbuotojams, turintiems kompetencijų teikti profesinį informavimą ir kon-

sultavimą, siekiant veiksmingiau padėti mokiniams pasiręngti gyvenimui ir darbui, pasirinkti mokymosi (studijų) kryptį. Gimnazijų PIT išorinis bendradarbiavimas su universitetais, kolegijomis, profesinėmis mokyklomis skatina bendrus projektus ir veiklą: išvykų į atvirų durų dienas, paskaitų, konferencijų, konsultacijų rengimą gimnazistams. Bendradarbiavimas su profesinio informavimo ir konsultavimo institucijomis, savivaldybės švietimo įstaigomis (gimnazijomis, vidurinėmis mokyklomis) skatina dalyvauti respublikiniuose, regioniniuose ir rajoniniuose seminaruose, mokymuose. Ryšių plėtojimas su verslo ir įdarbinimo įstaigomis skatina kultūrinių, pažintinių ekskursijų į įmones, įstaigas, organizacijas organizavimą. Bendradarbiavimas su darbo birža / darbo biržos jaunimo darbo centru skatina mokinių gilesnį darbo rinkos pasiūlos ir paklausos pažinimą, įsidarbinimo galimybių tyrinėjimą. Gimnazijų PIT svarbus bendradarbiavimas su darbo rinkos profesiniais mokymo centrais, kurie konsultuoja, tiria ir testuoja mokinių intelektualinius gebėjimus, polinkius, pasirenkant profesiją. Ryšių užmezgimas ir plėtojimas su kitų PIT profesinio informavimo ir konsultavimo darbo grupėmis skatina keistis informacija, gauta per seminarus, kursus ir kitus renginius.

22,4% gimnazijų PIT neteikia informacijos apie bendradarbiavimą su vidiniais ir išoriniais partneriais.

Interesantų informavimas ir konsultavimas yra viena svarbiausių PIT veiklos sričių. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad PIT teikia informaciją ir konsultuoja įvairias tikslines grupes (žr. 8 lentelę).

Lentelėje matyti, kad daugiausiai PIT siūlo grupines konsultacijas (86,8%). 43,4% gimnazijų PIT savo interneto svetainėse nurodo, kad lankytojams siūlo individualias konsultacijas. Konsultacijas tėvams teikia 51,3% gimnazijų PIT. Tik 14,5% PIT teikia konsultacijas klasių vadovams. 40,8% PIT nurodo, kad teikia konsultacijas mokytojams. Konsultuoti kitiems bendruomenės nariams siūlo 15,8% PIT. 7,9% PIT išvis neteikia informacijos apie interesantų informavimą ir konsultavimą.

Teikiant profesinį informavimą ir konsultavimą efektyviausias yra individualios konsultacijos visoms konsultuojamoms grupėms, nes jos yra labai svarbios siekiant padėti mokiniui tyrinėti įvairias profesinės karjeros galimybes, susiejant informaciją apie profesijas su individualiais interesais, polinkiais ir galimybėmis ir priimant atitinkamą sprendimą. Grupinės konsultacijos yra naudingos susipažįstant su pagrindiniais karjeros planavimo žingsniais, tyrinėjant profesinės informacijos šaltinius (spausdintus leidinius, tinklalapius), gaunant naudingos informacijos, kuri padėtų planuojant būsimą profesinę karjerą. Labai svarbu yra teikti konsultacijas mokinių tėvams, kurie kaip artimiausi asmenys, puikiai pažįstantys vaikus, galėtų kompetentingai patarti profesijos pasirinkimo klausimais. Konsultacijomis klasių vadovams, mokytojams suteikiama informacija profesijų bei specialybių įsigijimo klausimais. Klasių vadovai gauna žinių profesinio informavimo klausimais ir gali jas pritaikyti klasių valandė-

8 lentelė

Informacija gimnazijų internetinėse svetainėse apie PIT teikiamas konsultacijas (N/%)

Konsultacijos	PIT (N/%)
Individualios konsultacijos (tikslinė grupė nenurodoma)	33/43,4
Grupinės konsultacijos mokiniams	66/86,8
Konsultacijos tėvams	39/51,3
Konsultacijos klasių vadovams / kuratoriams	11/14,5
Konsultacijos mokytojams	31/40,8
Konsultacijos kitiems bendruomenės nariams	12/15,8
Kita (konsultacijos socialiniams pedagogams, psichologams)	1/1,3
Nenurodoma	6/7,9

lėms, planuodami renginius ir išvykas. Mokytojai gali profesinį informavimą integruoti į dalyko turinį.

Teikiant informaciją ir konsultuojant interesantus labai svarbu tinkamai pasirinkti veiklos formas. Tyrimu išsiaiškinome, kokias veiklos formas PIT naudoja dirbti su mokiniais (žr. 9 lentelę), mokinių tėvais (žr. 10 lentelę), klasių vadovais (žr. 11 lentelę) ir mokytojais (žr. 12 lentelę).

9 lentelė

Informacija gimnazijų internetinėse svetainėse apie PIT veiklos formas mokiniams (N/%)

Veiklos formos	PIT (N/%)
Susitikimai	36/47,4
Testavimas / tyrimai	33/43,4
Išvykos, ekskursijos	31/40,8
Paskaitos / užsiėmimai	27/35,5
Renginiai / šventės,	10/13,2
Seminarai	6/7,9
Projektinė veikla	6/7,9
Būrelis	5/6,6
Pasirenkamas mokomasis dalykas (kai vyksta pamokos, pratybos, seminarai ir kt.)	2/2,6
Vaizdinių priemonių demonstravimas: filmai, televizijos laidos, paveikslai, schemas, diagramos, nuotraukos, albumai, ir kt.	3/3,9
Konkursai	1/1,3
Žaidimai	1/1,3
Parodos	1/1,3
Debatai	1/1,3
Nenurodoma	21/27,6

paremtas A. Golomštoko tyrimu „Interesų žemėlapis“, diferencinis-diagnostinis klausimynas (II gimnazijos kl.), profesinio informuotumo anketa. Vykdomi tyrimai pagal individualius atskiro mokinio, mokinių grupės ar klasės poreikius (III–IV gimnazijos kl.). Atliekama apklausa „Kuo būti?“ (I gimnazijos kl.).

40,8% gimnazijų PIT nurodo, kad rengia mokiniams pažintines profesinio informavimo ekskursijas į mokymo institucijų atvirų durų dienas, aukštųjų mokyklų mugės, karjeros dienas, parodas, organizuoja vizitus į įmones, mokymo įstaigas, darbo biržos jaunimo darbo centrus ir kitas institucijas. Labai populiarios ekskursijos į LITEXPO parodą Vilniuje „Mokymasis. Studijos. Karjera 2012“, Lietuvos karjeros planavimo centrą, Lietuvos mokinių informavimo ir techninės kūrybos centrą.

35,8% gimnazijų PIT nurodo, kad organizuoja mokiniams paskaitas / užsiėmimus, per kuriuos jie susipažįsta su pagrindiniais karjeros planavimo žingsniais, tyrinėja profesinės informacijos šaltinius (spausdintus leidinius, tinklalapius), gauna naudingos informacijos, kuri padėtų planuoti būsimą profesinę karjerą. Dažniausiai mokiniai paskaitose / užsiėmimuose nagrinėja šias temas: „Žingsnis po žingsnio planuok savo karjerą. 1 ir 2 žingsniai“, „Mokymosi kelio pasirinkimas“, „Žingsnis po žingsnio planuok savo karjerą. 3 žingsnis“, „Profesinių mokyklų pristatymas“, „Pasiruošimas studijoms“, „Bendrojo priėmimo taisyk-

Lentelėje matyti, kad viena iš dažniausiai organizuojamų PIT veiklos formų mokiniams yra susitikimai. Tai savo internetinėse svetainėse nurodė 47,4% gimnazijų PIT. Organizuojami susitikimai su buvusiais mokiniais, studentais, įvairių profesijų Lietuvos ir užsienio aukštųjų mokyklų, įvairių organizacijų, profesinio rengimo centrų, darbo biržų ir t. t. atstovais.

43,4% gimnazijų PIT nurodo, kad vykdo mokinių testavimą / tyrimą. Mokiniai atlieka testus, atsako į klausimus, kurie padeda geriau įvertinti savo polinkius, gebėjimus, asmenines savybes ir tinkamumą vienai ar kitai profesijai. Dažniausiai nurodomi šie testai ir anketos: savęs pažinimo, asmenybės tipo nustatymo, profesinio kryptingumo testas „Temperamentas ir profesija“, profesinio informuotumo anketa I–II gimnazijos klasėms, H. Aizenko testas asmenybės savybėms tirti, John L. Holland'o profesinio pasirinkimo testas, testas,

lės“, „Asmeninių sugebėjimų ribos profesijos pasirinkimui“, „Universitetų ir kolegijų pristatymas“, „Darbo paieška“, „Žingsnis po žingsnio planuok savo karjerą. 4 žingsnis“, „Įsidarbinimo galimybės ir darbdavių pageidavimai“, „Sėkmingo mokymosi prielaidos“, „Savęs pažinimas ir profesija“, „Egzaminų baimės įveikimas“, „Profesijos pasirinkimas“, „AIKOS informacinės sistemos pristatymas“, „Karjeros planavimo žingsniai“, „Studijos užsienyje“, „Koks mano mokymosi stilius?“

Gimnazistai galėjo aplankyti tokias paskaitas ir seminarus: „Mokausi sau, veiksmingo mokymosi įgūdžiai“, „Žaidžiame karjerą“, „Suvenyrų ir aksesuarų gamyba“, „Grojame įvairiais muzikos instrumentais“, „Ar Robinzonas Kruzas buvo verslus?“, „Kaip būti sėkmingam?“, „Kurk savo ateitį“, „Karjeros lyderiai“. „Rytojaus ateitis – mano rankose“ dalyvavo projektuose ir programose: „Darbą padaryk malonų“ „Drąsinkime ateitį“, „Specialybių mugė“.

6,6% gimnazijų PIT (žr. 9 lentelę) profesinį informavimą mokiniams teikia per neformaliąją veiklą. Mokiniai gali pasirinkti būrelį. Interneto svetainėse nurodoma, kad veikia būrelis „Karjeros planavimas“, kuriam skiriama 1 val. iš neformaliojo ugdymo, būrelis „Mano karjeros projektavimas“, kuriam skiriamos 2 val. iš neformaliojo ugdymo, būrelis „Karjeros planavimo įgūdžių ugdymas“.

2,6% gimnazijų (9 lentelė) profesinį informavimą III–IV klasių mokiniams siūlo kaip pasirenkamą dalyką „Karjeros planavimas“.

3,9% gimnazijų PIT (9 lentelė) pateikia informaciją, kad mokiniams demonstruojamos vaizdinės priemonės: filmai, televizijos laidos, paveikslai, schemas, diagramos, nuotraukos, albumai apie profesijas ir įvairių profesijų atstovus.

Tyrimo rezultatai parodė, kad beveik pusė (47,4%) tirtų gimnazijų PIT mokiniams sudaro galimybę susitikti su įvairių profesijų žmonėmis, Lietuvos ir užsienio aukštųjų mokyklų dėstytojais, studentais. Atsižvelgdami į vis didėjančią jaunų žmonių emigraciją, mūsų šalies universitetai ir kolegijos turėtų aktyviau reklamuoti ir raginti rinktis studijas Lietuvoje.

27,6% gimnazijų interneto svetainėse nurodo PIT veiklos formų mokiniams.

Kadangi renkantis profesiją labai svarbus suaugusiųjų palaikymas ir patarimas, buvo svarbu išsiaiškinti, kokią pagalbą PIT teikia mokinių tėvams, klasių vadovams, mokytojams. Todėl buvo analizuojamos PIT veiklos formos, skirtos mokinių tėvams (žr. 10 lentelę), klasių vadovams (žr. 11 lentelę) ir mokytojams (žr. 12 lentelę).

10 lentelė

Informacija gimnazijų internetinėse svetainėse apie PIT veiklos formas mokinių tėvams (N/%)

Veiklos formos	PIT (N/%)
Paskaitos	
Apie viduriniojo ugdymo aprašą ir individualaus ugdymo plano rinkimosi galimybes	4/5,3
Apie įsidarbinimo galimybes šalyje ir užsienyje, darbo rinkos būklę, persikvalifikavimo galimybes	3/3,9
Apie mokymo ir studijų sistemą / mokymosi įstaigas, stojimo sąlygas	2/2,6
Apie naudingus informacijos šaltinius internete ir pagalbą išmokstant jais naudotis	1/1,3
Renginiai	
Tėvų / atvirų durų dienos gimnazijoje	2/2,6

Informacijos teikimas	
Tėvų susirinkimai	6/7,9
Konsultacijos	
Konsultacijos kartu su vaikais	4/5,3
Individualios konsultacijos	39/51,3
Nenurodoma	31/40,8

Lentelėje matyti, kad tik 10 gimnazijų PIT siūlo paskaitas mokinių tėvams. 5,3% PIT siūlo paskaitas apie vidurinio ugdymo aprašą ir individualaus ugdymo plano rinkimosi galimybes, 3,9% PIT – apie įsidarbinimo galimybes šalyje ir užsienyje, darbo rinkos būklę, persikvalifikavimo galimybes, 2,6% PIT – apie mokymo ir studijų sistemą / mokymosi įstaigas, stojimo sąlygas ir tik 1,3% PIT – apie naudingus informacijos šaltinius internete ir pagalbą išmokstant jais naudotis.

Tėvams informacija teikiama gimnazijų atvirų dienų (2,6%), susirinkimų metu (7,9%). Tėvams suteikiama informacija apie mokymosi dalykų ir jų kursų pasirinkimą, planuojant individualų ugdymosi planą III–IV gimnazijos klasėse ir profesinio mokymo programų privalumus (vėliau stojant į kolegijas ir universitetus), apie būsimų studijų pasirinkimo galimybes ir konkursinio balo skaičiavimo principus. Dažniausia nurodoma, kad PIT teikia tėvams individualias konsultacijas (51,3%). Net 40,8% PIT nenurodo jokios veiklos, skirtos mokinių tėvams. Tyrimo rezultatai parodė, kad PIT organizuoja nepakankamai renginių ir paskaitų mokinių tėvams.

11 lentelė

Informacija gimnazijų internetinėse svetainėse apie PIT metodinę pagalbą klasių vadovams (N/%)

Metodinė pagalba	PIT (N/%)
Parengia medžiagą ir teikia pagalbą vedant klasių valandėles	13/17,1
Naujausios informacijos teikimas	7/9,2
Padedą organizuoti susitikimus su kitų mokymo įstaigų atstovais	6/7,9
Padedą organizuoti profesinio informavimo išvykas	6/7,9
Padedą organizuoti renginius	1/1,3
Pagalba atliekant apklausą ir mokinių galimybių ir perspektyvų į(si)vertinimus	1/1,3
Metodinė pagalba	1/1,3
Naujos informacijos sistemingas pateikimas el. paštu	1/1,3
Teikia pagalbą integruojant profesinio informavimo žinias į klasės veiklą	1/1,3
Teikia nuorodas į duomenų šaltinius	1/1,3
Konsultacijos	11/14,5
Nenurodoma	31/40,8

Lentelėje matyti, kad 17,1% gimnazijų PIT parengia medžiagą ir teikia pagalbą vedant klasių valandėles. PIT pateikia siūlomų valandėlių sąrašą klasių vadovams. Dažniausiai PIT nurodo, kad teikia klasių vadovams naujausią informaciją, padeda organizuoti susitikimus su kitų mokymo įstaigų atstovais, padeda organizuoti diskusijas su įvairių profesijų žmonėmis, darbo biržų specialistais, aukštųjų ir profesinių mokyklų specialistais, buvusiais mokyklos mokiniais ir kitais žymiais žmonėmis. Taip pat nurodo, kad padeda organizuoti profesinio informavimo išvykas į studijų muges, universitetus, universitetų karjeros centrus, kolegijas, profesinius centrus ir profesines mokyklas, darbo biržą ir kt. Tik maža dalis PIT nurodo, kad

padeda organizuoti renginius (1,3%), profesinio informavimo savaitę (1,3%), teikia metodinę pagalbą klasių vadovams (1,3%), pateikia skaidres, kuriomis gali pasinaudoti klasių vadovai mokinių profesiniam informavimui ir konsultavimui (1,3%), teikia pagalbą integruojant profesinio informavimo žinias į klasės veiklą (1,3%). Tik vienas PIT pateikia klasių vadovams nuorodas į duomenų šaltinius: povidurinis ugdymas, karjeros sprendimų ypatumai, darbas modernioje visuomenėje, istorijų pasakojimo metodas, karjeros galimybių pažinimas. Šie šaltiniai klasių vadovams pateikiami *Word* formatu ir skaidrėmis.

Tik 14,5% gimnazijų PIT nurodo, kad teikia klasių vadovams konsultacijas. Net 40,8% gimnazijų PIT nenurodo, kokią pagalbą teikia klasių vadovams informuojant ir konsultuojant mokinius.

Tyrimo rezultatai parodė, kad PIT per mažai padeda klasių vadovams pasirenkant klasių valandėlėms, organizuojant susitikimus su kitų mokymo įstaigų atstovais, išvykas ar kitus renginius.

PIT pateikia įvairias siūlomas veiklos formas dalykų mokytojams (žr. 12 lentelė).

12 lentelė

Informacija gimnazijų internetinėse svetainėse apie PIT metodinę pagalbą dalyko mokytojams (N/%)

Metodinė pagalba	PIT (N/%)
Seminarai	1/1,3
Dalykinė pagalba integruojant profesinio informavimo žinias į mokojo dalyko turinį	4/5,3
Naujausios informacijos teikimas	15/19,7
Konsultacijos	31/40,8
Nenurodoma	30/39,5

Mokytojams dažniausiai siūlomi seminarai šiomis temomis: nacionalinė profesinio konsultavimo sistema, profesinio informavimo ir konsultavimo turinys, struktūra, ugdymo karjerai galimybės bendrojo lavinimo mokykloje. Tik 5,3% gimnazijų PIT teikia pagalbą integruojant profesinio informavimo žinias į mokojo dalyko turinį (pvz., nurodomas profesinio informavimo integravimas į etikos ir ekonomikos mokomuosius dalykus). Tik 19,7% gimnazijų PIT kaip vieną iš veiklos formų mokytojams nurodo naujausios informacijos teikimą profesijų ir specialybių išsigijimo klausimais. 40,8% gimnazijų PIT mokytojams siūlo konsultacijas aktualiais profesinio informavimo ir konsultavimo klausimais. Net 39,5% gimnazijų PIT nenurodo, kad teikia mokytojams metodinę pagalbą mokinių ugdymo karjerai klausimais. Tyrimo rezultatai leidžia daryti prielaidą, kad mokytojams trūksta PIT pagalbos informuojant mokinius karjeros pasirinkimo klausimais.

Vienas iš PIT veiklos uždavinių yra rinkti ir tvarkyti profesinio informavimo tikslinių grupių poreikius atitinkančią informaciją. 13 lentelėje pateikta PIT informacijos sklaida.

Informacija gimnazijų internetinėse svetainėse apie PIT informacijos sklaidą įvairioms tikslinėms grupėms (N/%)

Informacija	PIT (N/%)
Nuorodos į internetines duomenų bazines	52/68,4
Virtualios profesinio informavimo priemonės, leidiniai, straipsniai, testai	30/39,5
Stendinė medžiaga / PIT skelbimai	14/18,4
Metodinė ir specialioji literatūra	8/10,5
Informacinis PIT lankstinukas / skrajutė	5/6,6
Segtuvai / aplankai	5/6,6
CD, DVD apie profesijas	3/3,9
Nenurodoma	10/13,2

Lentelėje, matyti, kad net 68,4% gimnazijų PIT interneto svetainėse pateikia nuorodas į internetines duomenų bazines, kurios padeda priimant racionalius profesijos rinkimosi ir karjeros planavimo sprendimus. Dažniausiai pateikiamos šios nuorodos: *Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, Mokslas ir studijos Lietuvoje, Nacionalinis egzaminų centras, Viskas apie studijas Lietuvoje, Studijų kokybės vertinimo centras, Švietimo mainų paramos fondo administruojamas projektas (profesinis informavimas ir konsultavimas), Lietuvos aukštųjų mokyklų asociacija bendrajam priėmimui organizuoti, Švietimo portalas, Lietuvos darbo birža, CV duomenų bazė*. Taip pat pateikiamos nuorodos į studijų ir darbo paieškos užsienyje internetines duomenų bazines: *Studijų užsienyje informacijos centras, Studijų galimybių užsienyje, Mokymosi galimybių visoje Europoje portalas, Europos jaunimo portalas, Europass, Personalo paieškos ir atrankos paslaugos Europoje*. Taip pat pateikiami Lietuvos kolegijų ir universitetų interneto svetainių adresai. Nuorodų pateikimas suteikia galimybę mokiniams, jų tėvams, pedagogams rasti informaciją savęs įvertinimo, profesijos pasirinkimo, įsigijimo, keitimo ar tobulinimo klausimais.

39,5% gimnazijų PIT pateikia nuorodas į virtualias profesinio informavimo priemones, leidinius, straipsnius, testus. Pateikiamos nuorodos į elektronines priemones, leidinius ir straipsnius: „Kur studijuoti“, „Karjeros planavimo žingsniai“, „Tavo karjeros mokykla“, „Tai naudinga mokėti“. Čia vartotojas gali rasti gyvenimo aprašymo (CV) pildymo instrukciją, patarimus, kaip rašyti motyvacinį laišką. Pateikiami profesinio kryptingumo testai: Asmenybės kryptingumo įvertinimo testas, Komunikacinių ir organizacinių polinkių įvertinimo testas, Profesijos pasirinkimo testas, E. Klimovo diferencinis-diagnostinis klausimynas, Interesų ir gebėjimų klausimynas, Tinkamo darbo testas, Jungo tipologijos testas (savo galimos profesijos nustatymas).

18,4% gimnazijų PIT nurodo, kad aktualiausia ir naujausia informacija karjeros planavimo klausimais yra stenduose. Interneto svetainėse būna ir nuoroda „Skelbimai“. Čia galima rasti informaciją apie numatomus susitikimus, renginius, išvykas į atvirų durų dienas kolegijose ir universitetuose. Pateikiami ir bendrojo priėmimo statistiniai duomenys, geriausiai vidurinio ugdymo programą baigusiu eilės sudarymo tvarkos aprašas, nuoroda į interneto svetainę, skirtą stojimui reikalingiems balams skaičiuoti.

10,5% gimnazijų PIT pateikia metodinę ir specialiąją literatūrą, kuri gali būti naudinga planuojant profesinę karjerą. Tai 2002–2009 metų „Profesijos vadovas“, „Lietuvos profesijų klasifikatorius“, „Profesijos patarėjų mokymo metodinė medžiaga“, leidiniai „Švietimas ir profesinis orientavimas Lietuvoje“, „Profesinis konsultavimas ir informavimas“, „Kvalifikacijos kėlimo programa ir metodinės rekomendacijos“, „PIT geroji patirtis“, „Metodinė medžiaga profesinio informavimo specialistui“, „Profesinio informavimo ir konsultavimo

darbo vadovas“, I–III tomai, „Profesinio konsultavimo metodai ir technikos“, I–II tomai, N. Perry ir Z. Vanzandt knyga mokytojui „Žvilgnis į ateitį“, žurnalas „Kur stoti“ ir atskirų aukštųjų mokyklų leidiniai.

6,6% gimnazijų PIT nurodo, kad leidžiamas informacinis PIT lankstinukas ar skrajutė (pvz.: lankstinukai „Sužinok. Nuspręsk. Veik“, „Mokykis ir ruoškis karjerai“).

6,6% gimnazijų PIT nurodo, kad kaupia segtuvus / aplankus, kuriuose galima rasti aktualią profesijos rinkimosi informaciją. Kaupiama medžiaga segtuvuose / aplankuose apie profesijas šiomis temomis: profesijų aprašymai, kvalifikaciniai reikalavimai norint įgyti pasirinktą profesiją; patarimai renkantis profesiją; studijos užsienyje; mokymo įstaigų adresai ir t. t. Pavyzdžiui, kaupiami segtuvai šiomis temomis: „Sėkmingos karjeros pradžios atributai“ (gyvenimo aprašymas, motyvacinis laiškas, rekomendacija, pokalbis su darbdaviu); „Lietuvos darbo biržos informacija“; „Specialisto patarimai ieškantiems darbo“; „Mokymosi galimybės specialiujų poreikių mokiniams“; „Studijų galimybės ir sąlygos užsienyje“; „Svarbi informacija“; „Atvirų durų dienos. Informacija“; „Testai. Anketos. Klausimynai.“; „Į pagalbą klasės auklėtojui“; „Kaip teisingai pasirinkti profesiją“; „Informacija dvyliktokui 1“; „Informacija dvyliktokui 2“; „Informacija dvyliktokui 3“; „Tavo galimybės turint vidurinį išsilavinimą“; „Tavo galimybės baigus 8–9 klases“.

Iš tyrimo rezultatų matyti, kad net 68,4% gimnazijų PIT teikia nuorodas į internetines duomenų bases. Galimybė naudotis naujausia informacija palengvina profesinės karjeros planavimą. Galima teigti, kad PIT kaupia duomenis apie profesijas Lietuvoje ir keliamus reikalavimus norint jas įgyti, apie šalies profesinėse ir aukštosiose mokyklose (kolegijose ir universitetuose) įgyjamas kvalifikacijas, mokymo ir studijų programas, mokymo ir studijų trukmę, stojimo sąlygas, priėmimo taisykles ir pan. Todėl galima daryti išvadą, kad PIT teikia pakankamai virtualios informacijos apie profesijas ir darbo rinką.

Diskusija

Žmonių ištekliai laikomi svarbiausiu Europos Sąjungos turtu, užtikrinančiu konkurencingumą, ekonominį augimą ir visuomenės gerovę (OECD, 2004a, 2004b). Racionalus ir tikslingas jų panaudojimas yra esminis švietimo ir darbo rinkos politikos tikslas. Todėl Europos Sąjungos kontekste profesinis orientavimas ir konsultavimas laikomas vienu iš svarbiausių veiksnių, skatinančių užimtumą, darbo jėgos prisitaikymą prie rinkos sąlygų, socialinę integraciją, verslumą ir lygias galimybes. Profesinis orientavimas ir konsultavimas pastaroju metu vis labiau siejamas su ekonomine ir socialine politika, mokymosi visą gyvenimą strateginėmis kryptimis. Todėl numatomos naujos profesinio orientavimo paslaugų veiksmingumo didinimo kryptys. Profesinis orientavimas ir pagalba planuojant karjerą tampa tęstiniu, daugiamačiu procesu, kuris tęsiasi visą individo gyvenimą. Profesinio informavimo ir konsultavimo srityje atlikti D. Beresnevičienės (2003), K. Pukelio (2003), R. Laužacko (2005), V. Šerno (1998), Indrašienės, V. Rimkevičienės, M. Gaigalienės ir kt. (2006), A. Railienės (2011), T. Lileikienės (2009) ir daugelio kitų mokslininkų tyrimai aktualizuoja profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugų būtinybę mokiniams, kitiems profesinio orientavimo paslaugų gavėjams.

Požiūris į karjeros projektavimą kaip į permanentinį, trunkantį visą gyvenimą procesą, skatina ieškoti naujų galimybių visoje šiuolaikinėje profesinio konsultavimo sistemoje. Įstojus į Europos Sąjungą Lietuvoje buvo patvirtinti atitinkami teisės aktai, kuriuose reguliuojamos su profesiniu orientavimu susijusios sritys. Lietuvoje sukurta reikiama įstatyminė bazė, įgalinanti teikti profesinio konsultavimo ir informavimo paslaugas. Profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugas Lietuvoje jau beveik dešimtmetį teikia profesinio informa-

vimo taškai, kurie padeda asmeniui priimti informaciją pagrįstus realius profesijos pasirinkimo sprendimus.

Profesinio orientavimo tikslas – padėti asmenims sąmoningai rinktis jiems tinkamas švietimo ir užimtumo galimybes, sudaryti sąlygas įgyti karjeros kompetencijų, aktyviai projektuoti savo karjerą. Profesinis orientavimas vykdomas vadovaujantis prieinamumo, nešališkumo, laisvo pasirinkimo ir asmeninės atsakomybės už karjeros sprendimus, individualizmo, paslaugų kokybės principais. Mokykla turi užtikrinti, kad kiekvienas joje besimokantis mokinys žinotų, kur, kada ir kaip gali gauti ugdymo karjerai, profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugas (Profesinio orientavimo vykdymo tvarkos aprašas, 2012).

Profesinis orientavimas vykdomas teikiant ugdymo karjerai, profesinio informavimo ir profesinio konsultavimo paslaugas. Mokykla, vykdydama mokinių ugdymą karjerai turi atsižvelgti į mokinių amžiaus tarpsnio ypatumus, sudaryti sąlygas visiems mokiniams įgyti karjeros kompetencijas (žinių, gebėjimų ir nuostatų apie save, mokymosi, saviraiškos ir darbo galimybes, karjeros sprendimų priėmimą, karjeros planavimą, derinimą su kitomis svarbiomis gyvenimo sritimis ir įgyvendinimą). Mokykla, vykdydama mokinių profesinį informavimą, turi sudaryti sąlygas mokiniams gauti ir aptarti informaciją apie mokymosi ir darbo galimybes. Tam gali būti pasitelkiamos įvairios priemonės: pažintiniai vizitai, renginiai, ekskursijos, susitikimai su švietimo įstaigų atstovais, darbdaviais ir kitais asmenimis. Mokykla, vykdydama mokinių profesinį konsultavimą, turi sudaryti mokiniams galimybes pažinti, įvertinti ir aptarti savo individualias savybes, galinčias turėti įtakos ateities karjerai; turi padėti spręsti klausimus, susijusius su karjeros planavimu, studijomis; turi padėti spręsti karjeros problemas, susijusias su socialiniais, sveikatos, psichologiniais veiksniais; turi padėti darbo paieškos klausimais.

Susidarius naujoms profesinio informavimo, konsultavimo ir orientavimo paslaugų teikimo tendencijoms šiuolaikiniam žmogui tampa vis aktualesnis virtualios informacijos gavimo poreikis. Labai efektyvi informacijos sklaidos forma yra specialūs puslapiai internete.

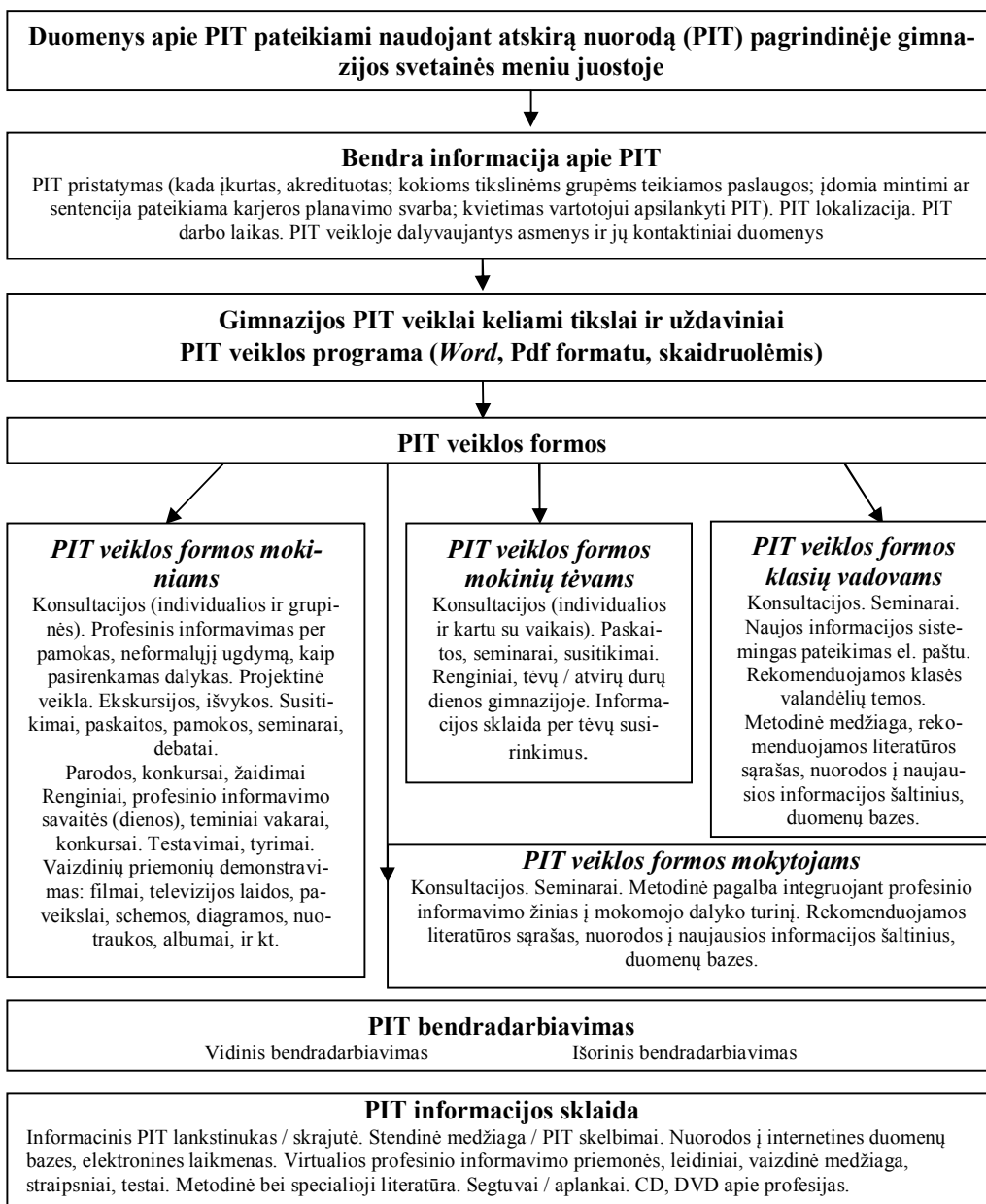
Profesinis informavimas ir konsultavimas ypač svarbus mokykloje, nes mokiniai turi pasirinkti individualaus ugdymo plano dalykus, jų kursus, sieti pasirinkimą su būsima profesija. Atsižvelgiant į profesinio informavimo ir konsultavimo būtinumą mokykloje, buvo būtinas tyrimas siekiant įvertinti, kiek ir kokios informacijos suteikia profesinio informavimo taškai karjeros pasirinkimo klausimais internetinėse gimnazijų svetainėse.

Apibendrinant PIT informacijos, pateikiamos gimnazijų interneto svetainėse, empirinio tyrimo rezultatus, galima teigti, kad siekis gimnazijų interneto svetainėse teikti informaciją apie PIT, kuri būtų aktuali vartotojui planuojant profesinę karjerą, pakankamai išplėtotas. Tačiau iki šiol šis procesas negali būti traktuojamas kaip sėkmingas. Kaip rodo šio tyrimo rezultatai, informacija, kuri viešai skelbiama mokyklų interneto svetainėse, yra nepakankamai informatyvi. PIT veiklos organizavimas yra neišsamus: svetainėse retai pateikiami veiklos planai arba programos, mažai teikiama informacijos gimnazijos pedagogams, mokinių tėvams. PIT nurodo mažai informacijos apie išorinį bendradarbiavimą. Daugiausia gimnazijų PIT plėtoja vidinį bendradarbiavimą.

Tik nedidelės dalies gimnazijų svetainėse apie PIT teikiama informacija atitinka *Profesinio informavimo taškų bendruosius nuostatus*: tinkamai nurodomas PIT veiklos tikslas, uždaviniai bei funkcijos, veiklos organizavimas ir ryšiai su kitomis institucijomis. PIT informacijos pateikimas interneto svetainėse turi būti tobulinamas, nes teikiamos informacijos turinys nėra nuoseklus ir pakankamai informatyvus. Atliktas tyrimas paskatino sukurti universalų rekomendacinio pobūdžio PIT veiklos pateikimo modelį gimnazijos interneto svetainėje.

Universalus rekomendacinio pobūdžio PIT veiklos pateikimo modelis gimnazijos interneto svetainėje

Išvados

Atlikus gimnazijų internetinių svetainių informacijos apie PIT veiklą analizę, nustatyta, kad gimnazijos ją pateikia labai įvairiai, nes stokoja konkrečių nurodymų, kaip ši informacija turi būti teikiama. Todėl vienos gimnazijos informaciją apie PIT teikia naudodamos atskirą nuorodą (PIT) pagrindinėje gimnazijos svetainės meniu juostoje, kitos gimnazijos informaciją apie PIT pateikia naudodamos nuorodas *Paslaugos, Veikla, Apie gimnaziją, Pagalba mokiniui, Informacija* ir kt. Tokia prieiga prie tiesioginės informacijos reikalauja papildomo laiko ir pastangų, apsunkina informacijos paiešką.

Gimnazijų internetinėse svetainėse informacija apie PIT veiklą yra neišsami: retai būna PIT veiklos planai arba programos, nenurodomas darbo laikas, veiklos vieta. Nedaug gimnazijų PIT įsikūrę atskirose tam skirtose patalpose. Dažniausiai nurodomos bibliotekos, skaityklos, informacinio centro patalpos, psichologo, socialinio pedagogo kabinetas. Nurodomas PIT darbo laikas dažnai yra neparankus mokiniui. Tai apsunkina interesantų galimybę naudotis PIT paslaugomis.

Nustatyta, kad gimnazijose už PIT veiklą yra atsakingos komandos, sudarytos iš 2–11 asmenų. Komandoje dalyvauja įvairias pareigas gimnazijose užimantys asmenys, todėl akivaizdu, kad jiems ši veikla yra tik šalutinė, papildoma. Retai atsakingi asmenys už PIT veiklą yra įvardijami kaip profesijos patarėjai / konsultantai.

PIT veiklos kryptis nurodo keliami tikslai ir uždaviniai. Nurodomi tikslai orientuoti į mokinio profesinį orientavimą, į pagalbą gimnazijos bendruomenei padedant mokiniui pasirinkti profesiją, į informacijos kaupimą ir sklaidą, į bendradarbiavimą ir socialinių partnerių paiešką. Tačiau PIT veiklai keliami tikslai, uždaviniai ir funkcijos dažniausiai pateikiami lakoniškai, standartiškai ir nepritaikyti vietos specifikai ir poreikiams. PIT interneto svetainėse trūksta informacijos apie organizuojamą konkrečią praktinę profesinio informavimo ir konsultavimo veiklą. Tad galima teigti, jog pateikiama informacija tik iš dalies atitinka interesantų poreikius.

Daugiausia gimnazijų PIT siekdami savo tikslų plėtoja vidinį bendradarbiavimą su gimnazijos dalyko mokytojais, psichologu, socialiniu pedagogu, administracija. Gimnazijų PIT išorinis bendradarbiavimas vyksta su universitetais, kolegijomis, profesinėmis mokyklomis, darbo birža. Retai nurodomas bendradarbiavimas su kitais PIT, savivaldybės švietimo įstaigomis (gimnazijomis, vidurinėmis mokyklomis), universitetų karjeros centrais.

Informacijos turinys apie PIT veiklos formas neišsamus. PIT interneto svetainėse dažniausiai nurodomi mokiniams skirti susitikimai su įvairių profesijų atstovais, aukštųjų mokyklų atstovais, individualios ir grupinės konsultacijos. Truputį mažiau gimnazijų PIT siūlo mokiniams atlikti testus, organizuoja išvykas, ekskursijas, paskaitas karjeros planavimo klausimais. Renginius, šventes, seminarus, projektinę, neformalią ir kitas profesinio informavimo veiklos formas gimnazijų PIT naudoja retai. Nepakankamai renginių ir paskaitų PIT organizuoja mokinių tėvams. Vos keletas gimnazijų PIT siūlo paskaitas mokinių tėvams, renginius per tėvų ar atvirų durų dienas gimnazijoje, teikia informaciją per tėvų susirinkimus, konsultacijas kartu su vaikais.

PIT per mažai padeda klasių vadovams pasirengiant klasių valandėlėms, organizuojant susitikimus su kitų mokymo įstaigų atstovais, išvykas ar kitus renginius. Dalyko mokytojams trūksta PIT pagalbos informuojant mokinius karjeros pasirinkimo klausimais, integruojant profesinį orientavimą į mokomojo dalyko turinį. Dar rečiau PIT svetainėse teikiama gimnazijų pedagogams naujausia informacija apie mokinių ugdymą karjerai.

Analizuojant gimnazijų PIT interneto svetaines, pastebėta, kad PIT gausiai teikia nuorodas į internetines duomenų bazines. Informacija apie šalies profesinėse, aukštosiose mokyklose įgyjamas kvalifikacijas, mokymo ir studijų programas, stojimo sąlygas, priėmimo tai-

sykles palengvina vartotojui profesinės karjeros planavimą. Todėl galima daryti išvadą, kad PIT teikia pakankamai virtualios informacijos apie profesijas ir darbo rinką.

Literatūra

- Augienė D. (2009). *Karjera: nuo profesijos pasirinkimo iki profesinės veiklos organizacijoje*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
- Beresnevičienė D. (1990). *Diferencijuotas profesinis orientavimas mokykloje: metodinės rekomendacijos*. Vilnius: PMTI.
- Beresnevičienė D. (2003). Lietuvos profesinio orientavimo edukologiniai ir psichologiniai pagrindai. *Profesinis rengimas. Tyrimai ir realijos*, 7, 10–32
- Europos užimtumo strategija (2011). Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=6416&langId=lt>
- Indrašienė V., Rimkevičienė V., Gaigalienė M. (2006). *Mokinių profesinis informavimas, konsultavimas ir orientavimas. Tyrimo ataskaita*. Prieiga per internetą: http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/tyrimai/prof_inf_paskut_paskutiniausias.pdf
- Jovaiša L. *Gyvenimo sėkmės ugdymas*. Vilnius: Agora, 2009.
- Kregždė S. (1988). *Profesinio kryptingumo formavimosi psichologiniai pagrindai*. Kaunas: Šviesa.
- Jovaiša L. (1999). *Profesinio konsultavimo psichologija*. Vilnius: Agora.
- Laužackas R. (2005). *Profesinio rengimo metodologija*. Monografija. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla.
- Lileikienė T. (2009). Aukštesniųjų klasių mokinių požiūris į karjeros sėkmingumą lemiančius veiksnius. *Pedagogika. Mokslo darbai*, 93, 54–61.
- Mokymosi visą gyvenimą memorandumas* (2000). Europos bendrijų komisija. Lietuvos švietimo ir mokslo ministerija. Vilnius.
- OECD (2004a). Organization for Economic Co-operation and Development. *Career guidance and public policy: Bridging the Gap*. Paris: OECD. Prieiga per internetą: <http://www.oecd.org/dataoecd/33/45/34050171.pdf>
- OECD (2004b). Organization for Economic Co-operation and Development. *Career guidance: a handbook for policy makers*. Paris: OECD. Prieiga per internetą: <http://www.oecd.org/dataoecd/53/53/34060761.pdf>
- Pukelis K. (2003). Karjeros projektavimo gebėjimai žinių visuomenėje. *Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos*, 6, 66–75.
- Pukelis K., Garnienė D. (2003). Moksleivių ugdymas karjerai: padėties analizė ir perspektyvos bendrojo lavinimo mokykloje. *Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos*, 7, 24–35.
- Pukelis K., Garnienė D. (2004). Lietuvos karjeros konsultavimo sistema. *Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos*, 8, 96–107.
- Profesinio orientavimo vykdymo tvarkos aprašas* (2012). Prieiga per internetą: <http://www.litlex.lt/scripts/sarasas2.dll?Tekstas=1&Id=161123>
- Profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugų teikimo aprašas* (2005). Prieiga per internetą: <https://www.google.lt/search?q=Profesinio%20informavimo%20ir%20konsultavimo%20paslaug%C5%B3%20teikimo%20apra%C5%A1as.%20&ie=utf-8&oe=utf-8&q=t&rls=org.mozilla:en-US:official&client=firefox-a&source=hp&channel=np>
- Profesinio informavimo taškų bendrieji nuostatai* (2008). Prieiga per internetą: <http://www.kps.puslapiai.lt/images/Dokumentai/PIT%20bendrieji%20nuostatai.doc>
- Profesinio orientavimo strategija* (2003). Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=230964&p_query=&p_tr2=
- Railienė A. (2011). Profesijos patarėjo veiklos profesinio orientavimo sistemoje prielaidos. *Socialinis darbas*, 10(2), 157–168.

Stanišauskienė V. (2004). *Rengimosi karjerai proceso socioedukaciniai pagrindai. Monografija*. Kaunas: Technologija.
 Šernas V. (1998). *Profesinės veiklos didaktika*. Vilnius: Presvika.

Summary

PROFESSIONAL INFORMATION CENTRE ACTIVITY IN GYMNASIUMS: INFORMATION PROVISION ANALYSIS AND PROBLEMS

Dalia Augienė

University of Šiauliai, Lithuania

Indra Kriaučiūnaitė

Naujoji Akmenė, Ramučių gymnasium, Lithuania

Professional information and consultation services, provided effectively are the most important teaching and occupation policy element at the national, regional and local levels, also a constituent part of active labour market policy. The aim of Professional information centres (PIC) is to provide qualitative information about the world of professions, to encourage self cognition, to help making a decision which profession to choose while projecting one's career, to provide parents and pedagogues with necessary information and support. New professional information and consultation service provision tendencies having formed, the demand of obtaining virtual information is getting more urgent for a contemporary man. Therefore, PIC internet cafes' informativeness and provided information conformance to consumer demands are analysed in this research.

The research is based on objectivism, which requires neutrality, indifference from social sciences and researchers, fact registration without their social, political evaluation. The authors keep the position, that the research based on objectivism accepts social information as objective information about really existing phenomena and processes. Analysing information in gymnasium internet cafes about PIC activity, qualitative approach dominates, i.e. interpretive paradigm which harmoniously matches with normative paradigm. Data for the research were collected between September and December, 2011. The information about accredited PIC activity was selected from 76 gymnasium internet cafes.

In order to analyse research data, measures of descriptive statistics (absolute and percentage frequencies) are applied. Analysing research data, repetition frequencies of categories *PIC link in the internet menu bar, PIC localisation place, PIC working hours, people participating in PIC activity, responsibilities of people participating in gymnasium PIC activity, aims and tasks of PIC activity, PIC cooperation, PIC consultations, PIC activity forms for students, PIC activity forms for students' parents, PIC methodological help for class teachers, PIC methodological support for subject teachers, PIC information spread* were measured.

The obtained results allowed to identify, what information about PIC activity is provided in gymnasium internet cafes, the problems of its provision in virtual space and to create recommendatory universal PIC activity provision model, adapted for providing information in gymnasium internet café.

Key words: consultation, professional information, professional information centre (PIC), PIC activity in gymnasiums.

Received 10 July 2012; accepted 15 August 2012

Dalia Augienė

Dr, Associate Professor, Department of Education, University of Siauliai, 25 P. Visinskio Street, Siauliai, Lithuania.

E-mail: augiene@gmail.com

Indra Kriaučiūnaitė

Teacher, Naujoji Akmene Ramuciu Gymnasium, 5 Ramuciu Street, Naujoji Akmene, Lietuva.

E-mail: ramuciu.mokykla@akmene.lt